

Reflecties van Andries Valcke,

coördinator GO! Nascholing

1

Er zijn verschillende redenen waarom we genieten bij het lezen van een boek. Het brengt je in een bepaalde sfeer, het zet je aan tot denken of het doet je bijvoorbeeld tot rust komen. Bij het lezen van dit boek heb ik constant gedacht, 'hier kunnen we iets mee', 'hier wil ik verder over discussiëren'. Alleen daarvoor dank ik de auteurs al, het daagt me uit om ermee aan de slag te gaan. Verder wil ik hen ook feliciteren met de o zo mooie titel 'laat leraren schitteren'. Ik hou van sterke titels. Het leidt geen twijfel waarover dit gaat. De **leraar** staat centraal.

Leraren die de hervormingen meemaken, mee op de barricades staan, pro of contra, of het met een gelaten gevoel over zich laten heen komen. Brede eerste graad, van eindtermen naar competentiedenken, inclusie, het loopbaandebat, diversiteit en differentiatie, ..., we zijn aan een snel tempo bezig onze inhouden en onze structuren in vraag te stellen. En terecht want naast alle goede dingen die er gebeuren zijn er zaken die ons zorgen moeten baren. De grote ongekwalificeerde uitstroom, het zittenblijven, het watervalstelsel ... Er is veel werk aan de winkel. Onze leerlingen verdienen sterk onderwijs, **al** onze leerlingen verdienen sterk onderwijs. En de Pisa-onderzoeken tonen nog maar eens pijnlijk aan dat ons onderwijs niet altijd garant staat voor gelijke onderwijskansen.

2

Ook de **lerarenopleiding** staat centraal in dit boek. Terecht. Als alle leerlingen sterke leraren verdienen, is de opleiding van die leraren cruciaal. En ook voor die lerarenopleiders is het niet eenvoudig. De basiscompetenties van leraren zijn niet min en de auteurs hebben natuurlijk gelijk als ze stellen dat de leraar meer is dan alleen de som van deze competenties. De discussie over startcompetenties en basiscompetenties is in het kader van het loopbaandebat een relevante discussie. Er wordt – zoals het boek omschrijft – heel veel verwacht van leraren en dus ook van lerarenopleiders. Verschillende fiches na elk hoofdstuk tonen op een fijne manier aan hoe consciëntieus lerarenopleidingen zich inzetten om aan hun opdracht te voldoen.

3

De vraag die men mij stelde was 'wat onderwijs kan leren van dit boek'? Het is gelukkig onmogelijk om het boek in zijn geheel te bespreken op deze boekvoorstelling, en daarom haal ik er een aantal interessante gedachten uit en koppel die aan de gekende hervormingen of - zoals de auteurs ze liever benoemen - innovaties.

3.1

Wat ik leer uit het boek is de nood aan gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Onderwijs verandert. Waar we zoveel jaar geleden felle discussies voerden over het al dan niet werken vanuit een constructivistische visie, merk ik dat we nu al een stap verder staan. De

maatschappelijke veranderingen doen ons op een andere manier kijken naar hoe 'goed' onderwijs er uit moet zien. De shift van kennisoverdracht naar kennisconstructie betekent niet dat we de kennisoverdracht helemaal weggeschreven hebben, maar toont wel de rijkere manier waarop we vandaag de dag kijken naar leren.

De huidige hervormingen leggen echter ook een grote druk op de lerarenopleidingen. En ik haal een quote van Hilde Meysman uit het boek 'wanneer je het landschap niet kent waarop je voorbereidt, kun je de opleiding heel moeilijk vorm geven'. Dat is natuurlijk de cruciale vraag. Kennen we het landschap waarop we voorbereiden voldoende? In welk soort scholen komen onze toekomstige leerkrachten terecht? Het is geen excuus, maar wel een pertinente vraag die hier wordt gesteld. Een eentje met heel veel implicaties voor de inhoud van de lerarenopleiding.

Ik lees in het boek een aantal gezamenlijke verantwoordelijkheden

Gezamenlijke verantwoordelijkheid 1 is de verantwoordelijkheid van lerarenopleiding en scholen bij de intrede in de job. Een coördinerend directeur zag het als de werkvorm stage die doorgetrokken werd in de aanvangsbegeleiding van leerkrachten. Als we de verwachtingen t.a.v. de job in kaart brengen, kunnen we onmogelijk dezelfde prestaties eisen van jonge leerkrachten als van eerder ervaren collega's. Dat wijst ook op een verantwoordelijkheid om die aanvangsbegeleiding structureel aan te pakken. Het idee om de lesopdracht in breuken te willen vatten is in dit kader wellicht een achterhaald idee dat dringend moet bekeken worden. Wij weten collega's dat het al lang niet meer gaat over 20, 21 of 22 uren.

Gezamenlijke verantwoordelijkheid 2: Het mee denken over de rollen van de leraar in de toekomst is ook een gezamenlijke verantwoordelijkheid van velen. De leraar als maatschappelijk geëngageerde vakdeskundige, de leraar als leer- en keuzebegeleider, de leraar als competentieontwikkelaar en de leraar als diversiteitsbegeleider, zoals ze in dit boek omschreven staan. Het zou niet slecht zijn, mochten de auteurs zich kandidaat stellen voor de commissie die de beroepskwalificatie leraar dient uit te tekenen. Vanuit de opleidingen de beroepssector innoveren, mee te nemen bij een herziening van het decreet op de Vlaamse kwalificatiestructuur.

De discussie over de inhoud van de job, de realisatie daarvan en hoe dat de leerling ten goede komt is een debat dat bijna continu zou moeten gevoerd worden. Niet om af te breken wat er is, maar om beter te maken, te verfijnen, aan te passen waar nodig. Alleen daarom al is dit boek een meerwaarde, maar de discussie moet gevoerd worden op verschillende fora. En belangrijk, leraren moeten de discussie mee voeren.

De vier rollen die ik zonet benoemde kunnen niet meer gedragen worden door de individuele leerkracht. De wijze waarop we onderwijs vandaag de dag organiseren kan niet meer afhangen van klaslokalen, lessenroosters of urenpakketten. Daarvoor zijn de uitdagingen te groot, is de visie op leren teveel veranderd. Wat men alleen moet dragen, lijkt zwaarder dan hetgeen men samen op neemt. En dan komt de logische vertwijfeling bij leraren over 'hoe omgaan met diversiteit', de implicaties van het m-decreet of 'differentiëren'.

Gezamenlijke verantwoordelijkheid 3: Het aanpassen van onze manier van onderwijzen en de kijk op de rollen die hieraan onderliggend is, betekent dat er meer professionalisering nodig is. Ik heb 11 jaar lesgegeven in het SO en in de specifieke lerarenopleiding en leid nu het nascholingscentrum van het

GO!. Ik merk dus al mijn hele carrière de behoefte aan ondersteuning die leraren voelen. Maar ik merk ook hoe weinig tijd en ruimte leraren hebben om te professionaliseren. We verwachten veel van leraren, maar we geven ze weinig incentives om zichzelf bij te sturen. Nascholing, co-teaching, intervisiemomenten, hospiteren, werkplekleren moeten meer kansen krijgen. Het bij blijven, de kennisconstructie en kennisdeling is iets waar we samen voor verantwoordelijk zijn. Er is nood aan een mentaliteitswijziging en een kader dat ons toelaat om die professionalisering op te nemen. Ook hier merken we dat de discussie uitgedrukt in lesuren een fake-discussie is. Het lijkt me langzaam maar zeker tijd om ons te bezinnen over wat een jaaropdracht zou kunnen betekenen in het kader van ons huidige onderwijs.

3.2

Ook de leraar als leer-en keuzebegeleider is een thema in dit boek. Het al dan niet uitstellen van de studiekeuze vormt niet het thema in dit boek. Het is een relevante discussie, maar iedereen weet ondertussen welke standpunten men inneemt. De focus van het boek ligt echter bij de competenties die leraren nodig hebben om het proces te kunnen begeleiden. De focus op het keuzeproces sluit meer aan bij de onvoorspelbaarheid van de levens- en arbeidsloopbaan. Ook hier merken we dat de discussie zich focust op de gezamenlijke verantwoordelijkheid. Schoolloopbaanbegeleiding is een taak van het volledige team, zegt Elke Struyf en zij pleit daarbij voor minder leraren in de klasgroepen, zodat je als team je verantwoordelijkheid kan nemen. Geen onbelangrijke gedachte in de optiek van de brede of toch allezins verbrede eerste graad.

3.3

Tot slot wil ik ook de boeiende uitwisseling nog in de verf zetten tussen lerarenopleiding, basisopleiding, wetenschap en werkveld. Het is de constante dialoog die ons sterker zal maken. En ook hier speelt de gezamenlijke verantwoordelijkheid. Als lerarenopleidingen met elkaar in discussie gaan en samenwerken binnen de schoot van o.a. de expertisenetwerken, als men op zoek gaat naar wetenschappelijke onderbouwing en de dialoog met het werkveld warm houdt, kan het het onderwijs alleen maar ten goede komen, laten we leraren schitteren om uiteindelijk te komen tot schitterende leerlingen.

4

Met dit boek ga ik aan de slag. Ik hoop oprecht u ook. Misschien krijgen we de kans om elkaar nog te ontmoeten en hierover verder het gesprek aan te gaan.

Bedankt.

Andries Valcke